

Преброяване на земеделските стопанства през 2010 година: СЕВЕРОИЗТОЧЕН РАЙОН

*Земеделските стопанства в района са с най-голяма средна
използвана земеделска площ*

Североизточният район е един от 6-те района в България – ниво NUTS 2 на общата класификация на териториалните единици за статистически цели, съгласно Регламент (ЕО) №176/2008. Той включва 4 административни области: Търговище, Шумен, Варна и Добрич. Площта на района представлява 13.1% от общата площ на България и в него живеят 13.1% от населението на страната. Средната гъстота на населението в района е 66.7 ж./кв. км. при средна гъстота за страната 66.3 ж./кв. км. Използваната земеделска площ (ИЗП) на Област Добрич заема 45.4% от ИЗП на района. Делът и на Област Варна и на Област Шумен е 20.3% от ИЗП. С най-малък дял (11%) е Област Търговище. 51% от територията на района се използва за земеделско производство. Делът на използваната земеделска площ в общата ИЗП на страната е 20.4%.

Фигура 1

Преброяването на земеделските стопанства в България се проведе в периода септември – ноември 2010 година. То позволява да се направи пълен преглед на производствения потенциал на българското селско стопанство. Преброяването дава най-вече актуални данни на всички географски нива, които са безспорен инструмент за управление на регионалното развитие на страната.

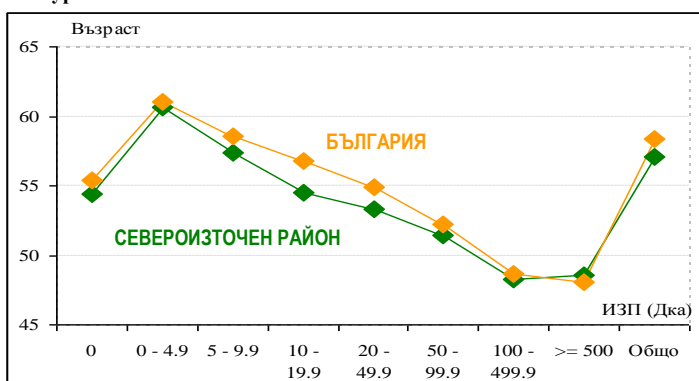
В Североизточния район работят 11.8% от всички стопанства в страната. От тях с ИЗП са 41 675 стопанства и стопанисват 20.4% от ИЗП на страната. Средната ИЗП на стопанствата в района (177.2 дка) е най-голяма спрямо останалите райони (средната ИЗП на страната е 101.3 дка). Физическите лица са 97% от стопанствата на района и стопанисват 25% от ИЗП на района със средна площ 45.8 дка при средно 34.3 дка за страната. Останалите 1 230 стопанства са юридически лица и стопанисват 75% от ИЗП на района. Най-много са търговските дружества – 612 броя с 32% от ИЗП на района и със среден размер на земята 3 845 дка на стопанство. С най-висок среден размер на земята са кооперациите – 8 398 дка.

Използваната земеделска площ на Североизточния район е 7 181 682 дка. 88% от нея е заета със зърнени и маслодайни култури. 61% от стопанствата в района стопанисват от 1 до 10 дка. Стопанствата с над 500 дка са 3.3% и стопанисват 88.6% от ИЗП в района.

Животновъдството в района също е развито - делът на отглежданите свине е 20.7% спрямо общия им брой за страната, делът на отглежданите в района птици е 19%, а на овцете – 18%.

Средна възраст на управителите, според размера на ИЗП на стопанствата

Фигура 2

Средната ИЗП на стопанствата в Североизточния район е със 75% по-висока от средната за страната

Земеделските стопанства в Североизточния район са 43 746 броя

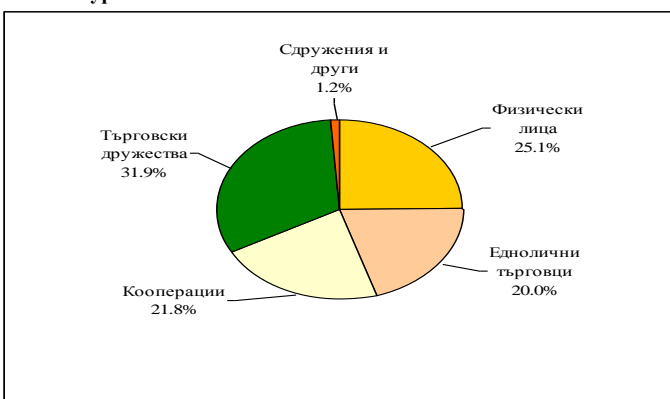
20.4% от ИЗП на България е съсредоточена в Североизточния район и по този показател той е на второ място в страната. Средната ИЗП на стопанство е 177 дка, докато в останалите 5 района тя е в границите между 37 и 171 дка. С 310 дка средна ИЗП на стопанство, земеделските структури в Област Добрич са безспорен лидер не само сред стопанствата от другите 3 области на района, но и сред 28-те административни области на страната.

2 071 са стопанствата, които не разполагат с ИЗП - 69 от тях отглеждат гъби, а останалите се занимават с отглеждане на животни, птици и пчели като сред тях има и големи свиневъдни и птицевъдни стопанства. В стопанствата без ИЗП се отглеждат 68% от свинете на района и 33% от птиците. 15.8% от общия брой на стопанствата в страната без ИЗП са в Североизточния район.

Търговските дружества имат водеща роля в сравнение със стопанствата от другите юридически статуту: 612 стопанства стопанисват 32% от ИЗП на района, а средната им ИЗП е 3 845 дка. Кооперациите стопанисват 22% от ИЗП със средна площ 8 398 дка. Физически лица са 97% от стопанствата в района и обработват 25% от неговата ИЗП, като средната им ИЗП е 46 дка.

ИЗП според юридическия статут на стопанствата в Североизточния район

Фигура 4

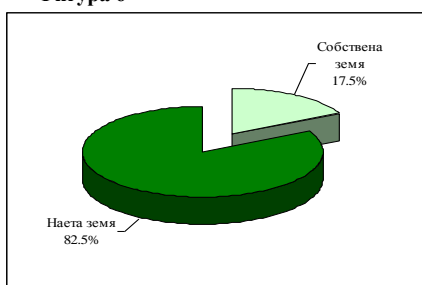
В стопанствата на търговските дружества се отглеждат 33% от зърнените култури, в кооперациите - 24%, в стопанствата на ЕТ - 21%, и във физическите лица - 22%.

В търговските дружества се отглеждат 33% от маслодайните култури, по 23% са в стопанствата на ЕТ и кооперациите, 21% са във физическите лица.

66% от постоянно затревените площи се стопанисват от физически лица, 15% от търговските дружества.

82.5% от ИЗП на района се стопанисва под наем

Фигура 6

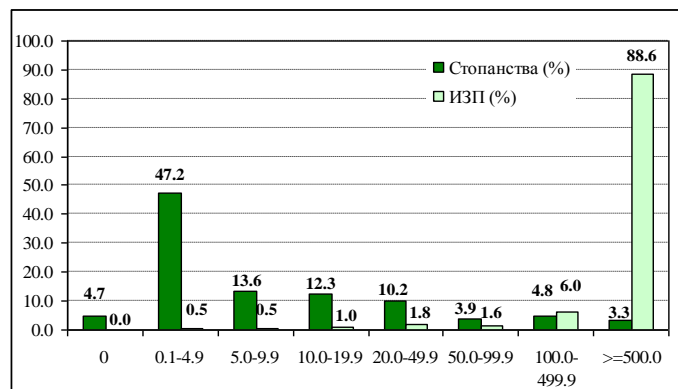

Най-много собствена земя стопанисват земеделските стопанства в Област Търговище (26%), а 74% от земята е наета. Най-малко собствена земя обработват стопанствата във Варна - 13%, а 87% от земята се наема. В Област Добрич 15% от ИЗП е собствена, а в Област Шумен собствената земя е 22% от ИЗП на стопанствата.

Средният размер на ИЗП на стопанство е най-нисък в Област Търговище - 102 дка, стопанствата в област Варна са с 131 дка средно. В Шумен средният размер е 149 дка. От всички области в страната, най-висок среден размер имат стопанствата в Добрич - 335 дка.

Разпределение на стопанствата в Североизточен район според размера на тяхната ИЗП

Фигура 3

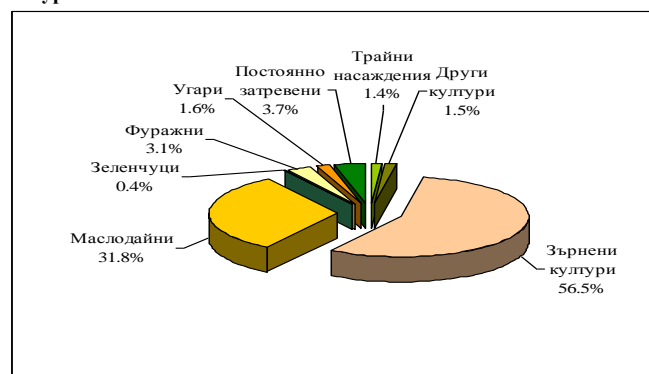
Зърнените и маслодайните култури заемат 88% от ИЗП на района - за страната този показател е 77%

В Североизточния район се отглеждат предимно едногодишни земеделски култури. Обработваемата земя е 95% от ИЗП на района. От зърнените култури преобладават площите с пшеница - 63.5%, царевичата е 22.5% и ечемикът - 12%. Площите с маслодайни култури в района заемат 24% от всички площи с маслодайни в страната. Преобладават площите със слънчоглед, които са 69% от площите с маслодайни в района и рапицата - 29%. В района се отглеждат и 27% от площите с тикви за семки и 22% от фуражните култури.

Лозята заемат 47% от площите с трайни насаждения. От овощните видове преобладават орехите, които заемат 21% от всички площи с орехи в страната. От тях 57% са в Област Шумен. В района се отглеждат 32% от малините (от тях 52% са в Област Търговище), 29% от лешниците (42% от които са в Шумен), 14% от вишните (56% са в Търговище), 10% от ябълките (42% се отглеждат във Варна). От лозята 49% са във Варна, 24% са в Шумен, 21% са в Търговище.

Разпределение на ИЗП в Североизточния район по основни групи култури

Фигура 5

79% от стопанствата в Североизточния район отглеждат животни, като този показател средно за страната е 73%

По брой на отглежданите овце и свине Североизточният район е на трето място, а по брой на отглежданите птици – на второ място в страната

Птицевъдството, свиневъдството и овцевъдството са важна част от животновъдството както в района, така и на национално ниво: в Североизточния район се отглеждат по 19% от птиците, 21% свинете и 18% от овцете страната, 13% от говедата и от козите. Съществуват стопанства с голям брой животни в стадата, като част от тях нямат ИЗП.

Овце-майки се отглеждат в 52% от стопанствата в района, като 4% от тях имат стада с по над 20 овце-майки. Голяма част от стопанствата с овце-майки са с по няколко животни: 31% от животните от тази категория в района са в стада с между 1 и 9 животни в тях. Средният брой на овцете-майки е 12, при среден брой за страната – 14. Средния брой на козите-майки в района е като средния за страната: 4 кози-майки.

Средният брой на отглежданите в района свине е 16.6 броя на стопанство, докато за страната той е 8.2. В 12 стопанства с над 1 000 броя свине се отглеждат 75% от всички свине на района. За сравнение, общо за страната 64% от свинете са в стопанства с над 1000 броя. Като цяло, и при свиневъдството се открояват дребните стопанства – 94% от стопанствата, отглеждащи свине, имат до 10 броя.

В 82% от стопанствата в района се отглеждат птици, като в 28 стопанства с над 20000 птици се отглеждат 73% от птиците в района. Делът на отглежданите пуйки в Североизточния район е 16.5%, на гъските - 29% и на патиците – 13% от птиците от съответния вид в страната.

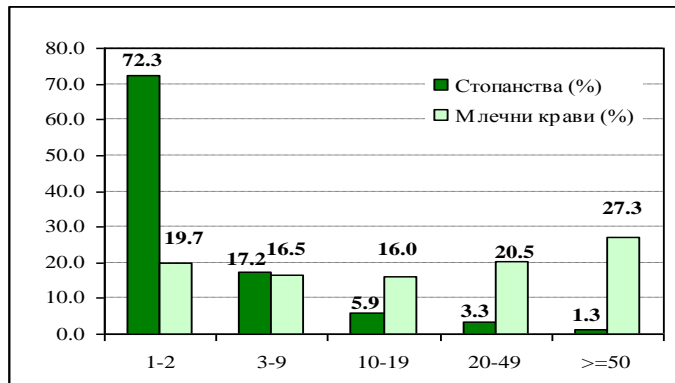
31% от стопанствата отглеждат говеда, като средният брой на животните в стопанствата с говеда е 7.2. В стопанствата на физическите лица са 79% от говедата, а в 119 стопанства с над 50 млечни крави в стадото се отглеждат 27% от млечните крави в района. За сравнение, делът на млечните крави, които са в стопанства с над 50 глави е 24% общо за страната.

НАКРАТКО...

- Стопанствата в Североизточния район са със среден стандартен производствен обем (СПО) 10 207 евро, 38% от тях са смесени, а 27% са специализирани в отглеждането на тревопасни животни.
- С най-висок СПО са стопанствата специализирани в полски култури – 38 373 евро при средно за страната 18 268 евро.
- 38% от стопаните имат еднокопитни и отглеждат 14 653 коне, магарета, мулета и катъри.
- 3 682 пчелари отглеждат 127 699 пчелни семейства.

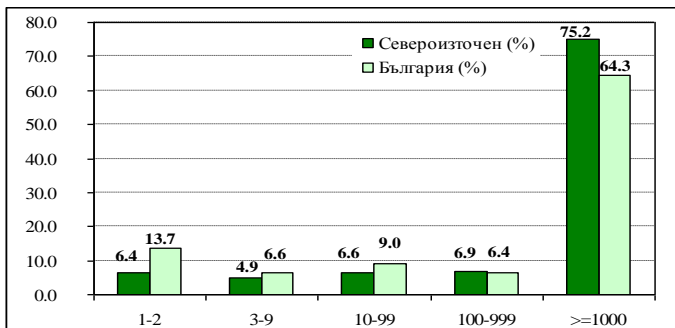
Разпределение на млечните крави в Североизточния район според броя на животните в стопанство

Фигура 7

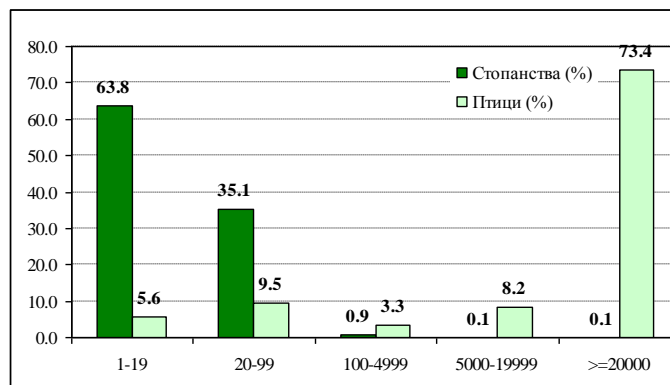
Разпределение на свинете според броя на отглежданите животни в стопанство в Североизточен район и общо за страната

Фигура 8

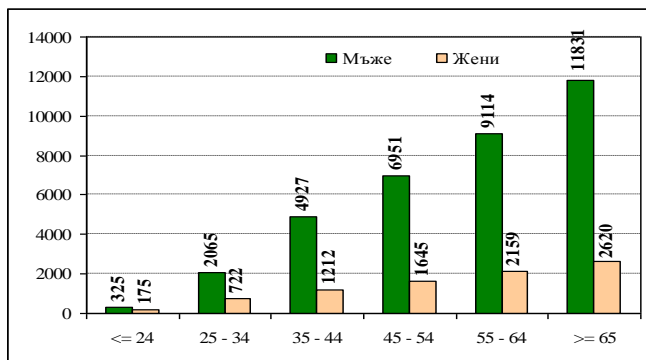
Разпределение на птиците в Североизточния район според броя на животните в стопанство

Фигура 9

Разпределение на броя на управителите на стопанствата в Североизточния район по пол и възраст

Фигура 10

21.5% от управителите на стопанствата са под 45 години, а 33% са пенсионери

Средната възраст на управителите на стопанствата в Североизточния район е 57 години. 59% от тях са над 55 години, като този дял общо за страната е 63%.

Всеки пети стопанин е жена, като 25% от тях са на възраст под 45 години. Мъжете управители под 45 години са 21%. Над 65 години са 31% от жените и 34% от мъжете.

От 89 588 лица, работещи в стопанствата от района, 78 032 са семейна работна ръка. От тях 55% са стопаните, 34% са съпрузи на стопанина и 11% са друга семейна работна ръка. Средният брой на семейните работници в стопанство е 1.8, при средно за страната – 1.9.

ПРЕБРОЯВАНЕ НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ СТОПАНСТВА`2010 В ЦИФРИ

Преброяване на земеделските стопанства през 2010 година: МЕТОДОЛОГИЯ

Преброяването на земеделските стопанства се проведе от 1^{-ви} септември до 30^{-ти} ноември 2010 г. Събирането на информацията се осъществи чрез анкети, които посетиха стопанствата, отговарящи на критериите за земеделско стопанство и интервюираха техните стопани или управители.

2 653 анкети и 290 контролери бяха специално обучени как да попълват данните на стопанствата в статистическия въпросник на преброяването. Въвеждането на данните от попълнените въпросниците бе последвано от проверки и контроли за съответствие, които имаха за цел да осигурят необходимото качество на събраната информация.

Всички лица, участвали в събирането и обработката на данните, са длъжни да спазват статистическата тайна и индивидуалните данни на стопанствата не могат да се използват за други цели освен статистически (Глава VI от Закона за преброяване на земеделските стопанства в Република България през 2010 година).

Таблица 1 Средна ИЗП в размер на 177.2 дка на стопанство в Североизточния район при 101 дка средна ИЗП за страната

Стопанства	Североизточен район		Общо за страната	
	Брой стопанства	ИЗП (дка)	Брой стопанства	ИЗП (дка)
Общо стопанства с ИЗП	41 675	7 384 372	357 074	36 169 647
Стопанства с ИЗП от 0.1 до 5.0 дка	20 636	37 705	180 840	366 859
Физически лица с ИЗП	40 445	1 852 843	350 041	12 012 799
Юридически лица и ЕТ с ИЗП	1 230	5 531 529	7 033	24 156 849

Таблица 2 56.5% от ИЗП в района е заета от зърнено-житни култури

Култури	Североизточен район		Общо за страната	
	Брой стопанства	Площ (дка)	Брой стопанства	Площ (дка)
Пшеница	9 507	2 671 480	49 436	11 497 374
Царевица за зърно	13 938	939 223	68 381	3 151 539
Слънчоглед	2 966	1 618 256	16 873	7 325 024
Обработваема земя	29 905	6 991 271	250 728	31 249 280

Таблица 3 82% от стопанствата в Североизточния район отглеждат животни, птици или пчели

Животни	Североизточен район		Общо за страната	
	Брой стопанства	Брой животни	Брой стопанства	Брой животни
Говеда	10 737	76 938	95 357	576 339
Биволи	87	793	1 028	10 038
Еднокопитни	13 146	14 653	92 806	112 632
Овце-майки и дзвизки за разплод	17 980	211 406	91 133	1 272 477
Кози-майки и козички за разплод над 1 година	11 056	44 101	84 121	344 302
Свине	8 335	138 504	82 265	670 469
Птици	28 243	3 263 546	185 455	17 491 187
Пчелни семейства	3 682	127 699	23 982	588 694

Таблица 4 В 2% от стопанствата в района работят постоянно заети несемейни работници

Работна ръка	Североизточен район		Общо за страната	
	Семейна работна ръка	Несемейна работна ръка	Семейна работна ръка	Несемейна работна ръка
Брой лица	78 032	11 556	681 466	57 168

ИЗПОЛЗВАНИ ДЕФИНИЦИИ

Земеделско стопанство или „стопанство“ е отделна технико-икономическа единица, която има единно управление и която произвежда селскостопанска продукция или поддържа земеделски земи, които вече не се използват за производствени цели, в добро земеделско и екологично състояние по смисъла на чл. 2, буква „а“ от Регламент (ЕО) № 1166/2008 и отговаря на поне един от критериите, заложен в Приложение № 2 към чл. 5 на Закона за преброяване на земеделските стопанства в България през 2010 г.

Използваната земеделска площ (ИЗП) на стопанствата включва обработваемата им земя, трайните насаждения, постоянно затревените площи и семейните градини. В ИЗП на стопанствата не се включват колективно ползваните от няколко стопанства общи площи за паша на животните.

Общи площи – през 2010 година са изследвани общите площи, които се ползват колективно от стопанствата (основно за паша на животните) и не могат да бъдат разпределени индивидуално към стопанствата. Същите са разпределени по общини и са въведени в базата данни като 264 специални единици. Площите от тези единици и използваната земеделска площ, разпределена в стопанствата, определят общо използваната земеделска площ от земеделските стопанства през стопанската 2009/2010 година.

В обхванатата от преброяването ИЗП не са включени площите в дребните селскостопански единици, които не отговарят на дефиницията за земеделско стопанство от Закона.

Семейната градина е площ, върху която се отглеждат много на брой и различни по вид култури (зеленчуци и овощни видове), като площта на всеки отделен вид е много малка и не може да се отнесе в кода на съответната култура.

Полски и градински зеленчуци – съгласно дефинициите, използвани в ЕС, „полски“ са зеленчуците, които участват в сеитбооборот с други земеделски култури, различни от зеленчуци, а „градински“ са зеленчуците, които участват в сеитбооборот само със зеленчуци.

Период на наблюдение е стопанската година: от 1^{-ви} октомври 2009 г. до 30^{-ти} септември 2010 г. за площите. Броят на животните се отчита към 31.08.2010 г. Работната сила се отчита за период от 12 месеца, приключващ на 31.08.2010 г.